

Archeo-rapport 293

Het archeologisch vooronderzoek aan de Hoogbuul 24 te Olen

Nick Van Liefferinge & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2015
Studiebureau Archeologie bvba**

Archeo-rapport 293

Het archeologisch vooronderzoek aan de Hoogbuul 24 te Olen

Nick Van Liefferinge & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2015
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 293 Het archeologisch vooronderzoek aan de Hoogbuul 24 te Olen
--

Opdrachtgever:	Jeni Holding NV
Projectleiding:	Maarten Smeets
Leidinggevend archeoloog:	Nick Van Liefferinge
Auteurs:	Nick Van Liefferinge Maarten Smeets
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2015/12.825/36

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2015, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Site	Olen – Hoogbuul 24
Locatie	Provincie Antwerpen, Gemeente Olen, Hoogbuul
Lambert 72- coördinaten	Hoekpunt 1: X186186, Y204449 Hoekpunt 2: X186266, Y204328 Hoekpunt 3: X186198, Y204288 Hoekpunt 4: X186102, Y204431
Oppervlakte projectgebied	1,26 ha
Kadastergegevens	Afdeling 1: Sectie F: perceelsnummer: 556n
Opdrachtgever	Jeni Holding NV Fazantenlaan 12 2350 Vosselaar
Vergunningsnummer	2015/129
Vergunningshouder	Nick Van Liefferinge
Bijzondere voorwaarden	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor het uitvoeren van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Olen-Hoogbuul 24
Termijn veldwerk	2 juni 2015

Aard van de bedreiging	Industriebouw
Archeologische verwachting	Gelegen in de onmiddellijke omgeving van gekende sites aan de Industrielaan en de Lammerdries-Winkelstraat.
Wetenschappelijke begeleiding	Geen

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Inleiding	p. 3
1.1 Algemeen	p. 3
1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied	p. 3
1.3 Archeologische en historische voorkennis	p. 5
1.4 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen	p. 6
Hoofdstuk 2 Werkmethode	p. 9
Hoofdstuk 3 Analyse	p. 11
3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw	p. 11
3.2 Het sporen- en vondstenbestand	p. 12
Hoofdstuk 4 Synthese	p. 13
4.1 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 13
4.2 Aanbevelingen	p. 13
Hoofdstuk 5 Besluit	p. 15
Bibliografie	p. 17
Bijlagen (CD-rom)	
Bijlage 1: Overzichtsplan	
Bijlage 2: Fotoinventaris	

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Algemeen

Wegens de plannen voor een industriebouw heeft Onroerend Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd (vergunningsnummer 2015/129) op een terrein met een oppervlakte van 1,24 ha gelegen aan de Hoogbuul 24 te Olen. In de omgeving van het projectgebied bevinden zich een aantal archeologische vindplaatsen. Het veldwerk werd uitgevoerd door Studiebureau Archeologie bvba op dinsdag 2 juni 2015.

1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het terrein is gelegen in een landelijke context op circa 2 km ten noordoosten van het centrum van Olen (fig. 1.1) en is kadastraal gekend als Olen afdeling 1, sectie F, perceel 556n (fig. 1.2). Het perceel was braakliggend op het moment van het archeologisch onderzoek. Geo-archeologisch gezien is het projectgebied gesitueerd in de Kempen (fig. 1.3).

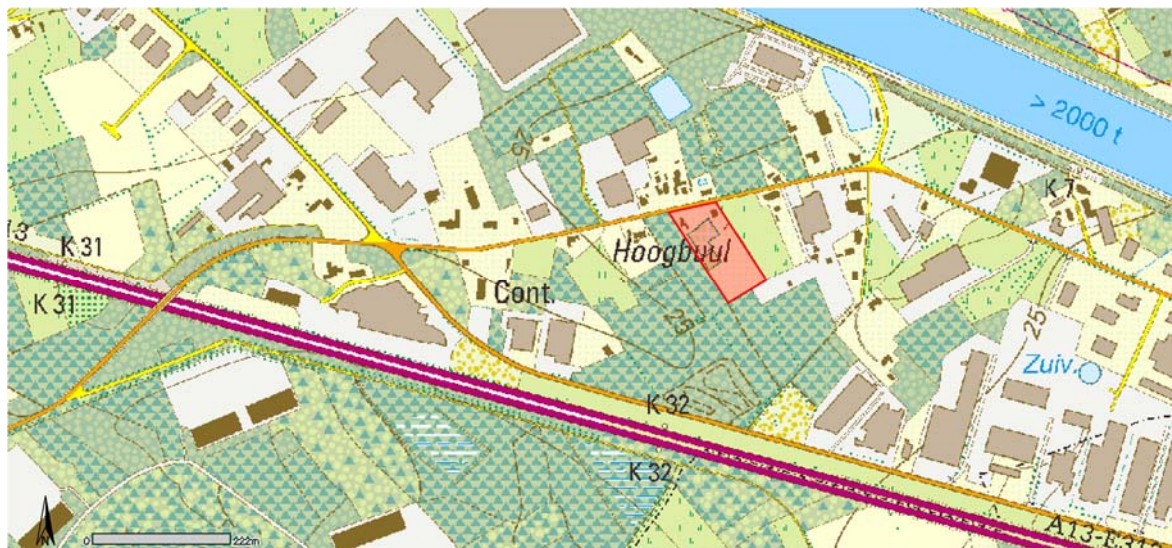

Fig. 1.1: Projectie van het projectgebied op een uitsnede van de topografische kaart (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

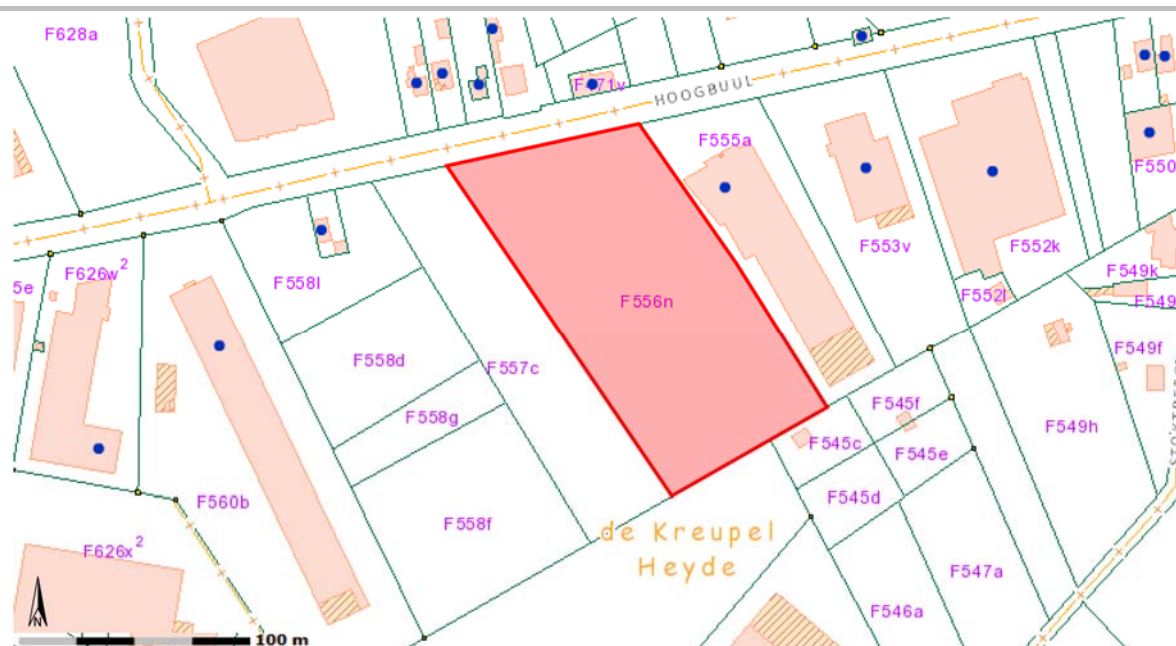

Fig. 1.2: Projectie van het projectgebied op een uitsnede van het kadasterplan (©CADGIS).

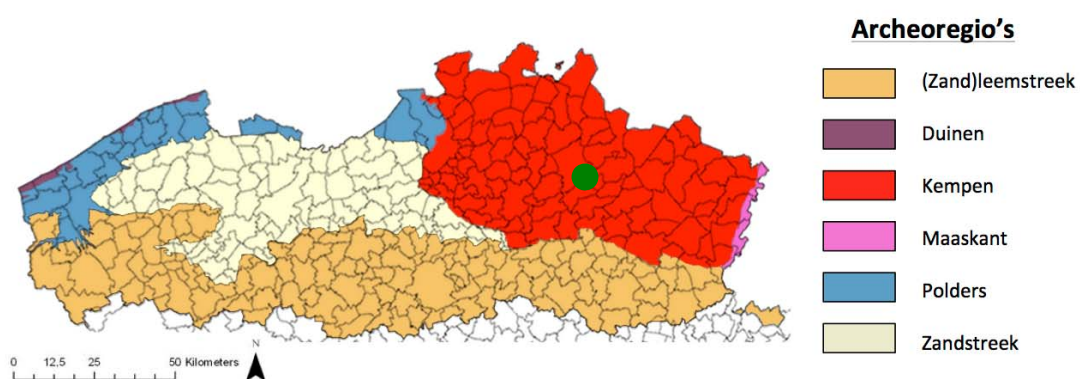

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's¹.

¹ <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

1.3 Archeologische en historische voorkennis

In de omgeving van het projectgebied werden in het verleden reeds een aantal archeologische waarnemingen verricht. De eerste vindplaats staat in de databank van de Centrale Archeologische Inventaris bekend als CAI 15747. Deze site is gelegen aan de industrielaan 17 te Olen. Hier werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door All Archeo bvba waarbij grondsporen met een onbepaalde datering werden aangetroffen (greppelstructuur, configuratie van vier paalsporen en een geïsoleerd paalspoor), alsook grondsporen uit de nieuwe tijd (greppels, kuilen en paalsporen)². De tweede vindplaats, CAI 162590, betreft enkele losse vondsten aangetroffen tijdens een veldprospectie in 1993 aan de Hoogbuul 1 te Olen (prospectie uitgevoerd door H. Mestdagh). De aangetroffen vondsten omvatten twee fragmenten van reducerend gebakken aardewerk met een ruwe kwartsverschraling en twee niet determineerbare aardewerkfragmenten. De vondsten zouden te dateren zijn in de vroege middeleeuwen of zelfs ouder. CAI-locatie 152230 betreft een archeologische opgraving door All Archeo bvba waarbij sporen uit de metaaltijden werden aangetroffen³. Een cluster van paalkuilen zou wellicht behoren tot een gebouwplattegrond. Tenslotte werden - naast sporen uit de late middeleeuwen - ook talrijke paalkuilen en een kringgreppel (funeraire structuur) uit de ijzertijd aangetroffen tijdens een proefsleuvenonderzoek van Condor Archaeological Research bvba ter hoogte van CAI-locatie 152314⁴.

Fig. 1.4: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied⁵.

² Reyns N. & Bruggeman J. 2010.

³ Derieuw e.a. 2011.

⁴ Van de Velde e.a. 2011.

⁵ www.agiv.be

Het historisch kaartenmateriaal wijst op het reeds bestaan van de straat Hoogbuul in de 18de eeuw. Deze straat verbond Olen centrum met het gehucht 'Hoog Buul' en was gesitueerd tussen velden en heide. Op de Ferrariskaart is de locatie van het onderzoeksgebied ingekleurd als akkerland (fig. 1.5).

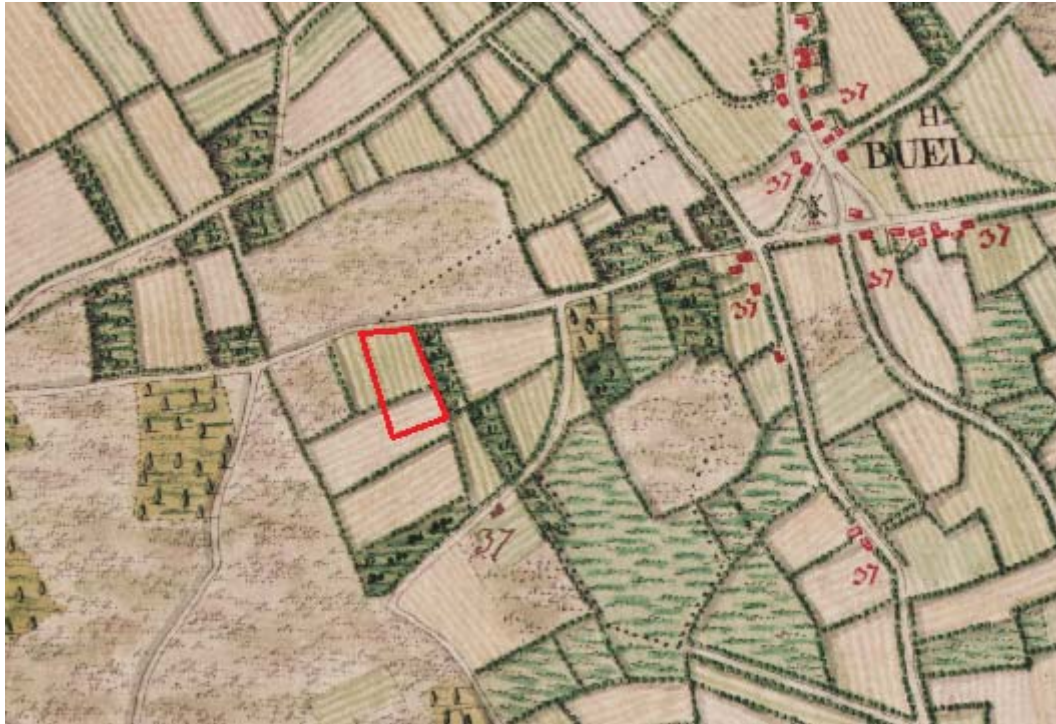

Fig. 1.5: Uittreksel uit de Ferrariskaart met situering van het projectgebied⁶.

1.4 Onderzoeksoopdracht en vraagstellingen

De doelstelling van het proefsleuvenonderzoek is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden worden gezocht om in situ-behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen). Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek dienen volgende onderzoeksvragen te worden beantwoord:

- Welke zijn de waargenomen horizonten?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont worden verklaard?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van één of meerdere begraven bodems?

⁶ www.geopunt.be

-
- *Zijn er sporen aanwezig?*
 - *Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?*
 - *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*
 - *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
 - *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
 - *Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van de occupatie?*
 - *Zijn er indicaties die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?*
 - *Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?*
 - *Kunnen de sporen worden gelinkt aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?*
 - *Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?*
 - *Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen?*
 - *Kunnen de archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie worden afgebakend?*
 - *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?*
 - *Wat is de impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*
 - *Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging worden weggenomen of verminderd (maatregelen behoud in situ)?*
 - *Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:*
 - *Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?*
 - *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?*
 - *Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?*
 - *Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?*

Hoofdstuk 2 Werkmethode

Tijdens het veldwerk werd de methode van 4 m brede, onderbroken sleuven gebruikt. De verschillende rijen proefsleuven werden gegraven in een geschrinkt patroon. Over de volledige oppervlakte van perceel 556n werden 14 proefsleuven gegraven met een maximale tussenafstand van 20 m (fig. 2.1). In totaal werd een oppervlakte van 1106 m² onderzocht in een representatief grid. Dit komt overeen met 9 % van de totale oppervlakte (1,24 ha) van het projectgebied. De vereiste dekkinggraad van 12,5% werd niet gehaald. De voornaamste reden hiervoor is het feit dat er geen kijkvensters werden gegraven na de aanleg van de proefsleuven omwille van de afwezigheid van relevante archeologische bodemsporen.

De contouren van de proefsleuven, de locatie van de profielputten en de maaiveldniveaus werden ingemeten met behulp van een GPS-toestel.

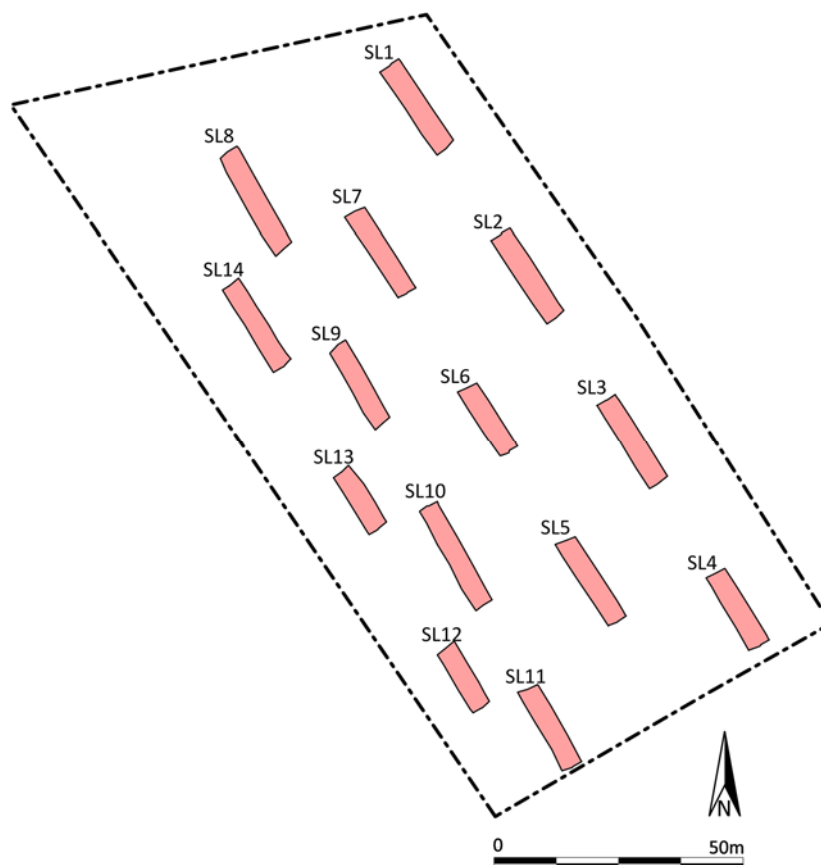

Fig. 2.1: Het sleuvenplan.

Hoofdstuk 3 Analyse

3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw

Volgens de gegevens van de bodemkaart situeert het projectgebied zich in een zone met ZbFx-gronden. Dit is een complex van droge zandbodems met weinig duidelijke tot duidelijke ijzer en/of humus B horizont.

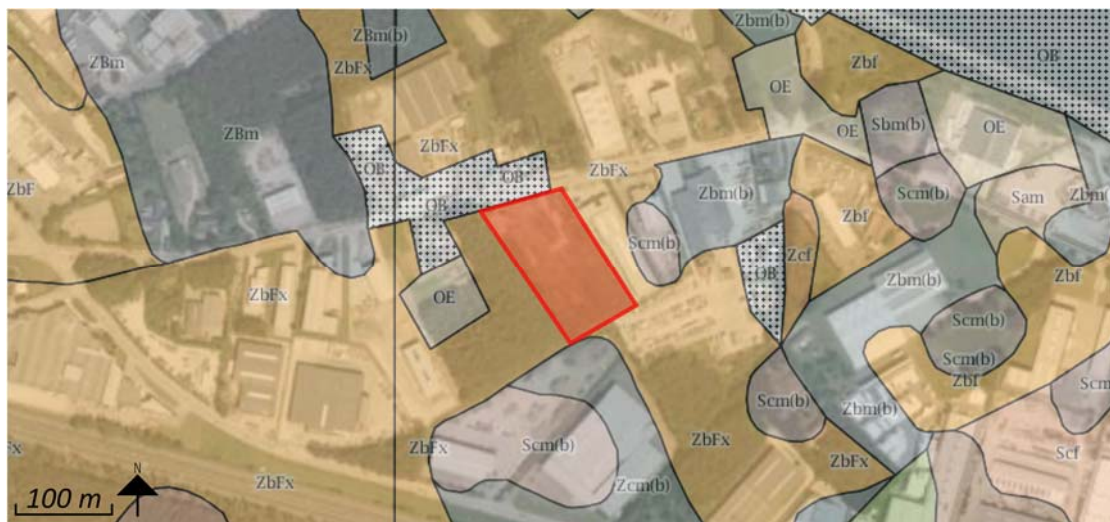

Fig. 3.1: Uitsnede van de bodemkaart met situering van het projectgebied⁷.

Het meest representatieve (lees: minst verstoorde) bodemprofiel (bodemprofiel 2) situeert zich ter hoogte van proefsleuf 2. De bovengrond heeft een dikte van circa 55 cm en kan worden geclassificeerd als een dikke antropogene bovengrond. De onderkant van de Ap2-horizont (horizont 2) wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van spitsporen. Deze horizont omvat lenzen van verzette sedimenten van een Ah-horizont (donkergrijze kleur) en E-horizont (witgrijze kleur) van een oorspronkelijk aanwezige podzolbodem. Onder het antropogeen dek bevindt zich een humus B-horizont die diffuser wordt in de diepte (horizonten 3 en 4). De sedimenten van de moederbodem bestaan uit oranjegeen gevlekt lemig zand (horizont 5).

⁷ www.dov.vlaanderen.be

Fig. 3.2: Zicht op bodemprofiel 2 ter hoogte van proefsleuf 2.

3.2 Het sporen- en vondstenbestand

Tijdens de prospectie werden geen relevante archeologische of natuurlijke bodemsporen aangetroffen.

Hoofdstuk 4 Synthese

4.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Gelet op de afwezigheid van archeologische bodemsporen kan slechts op een selectie van de onderzoeksvragen een relevant antwoord worden geformuleerd. Het gaat om de volgende vragen:

- *Welke zijn de waargenomen horizonten?*

De waargenomen horizonten zijn beschreven in het onderdeel 3.1: lithostratigrafische en bodemkundige opbouw.

- *Waardoor kan het ontbreken van een horizont worden verklaard?*

De toplaag van een oorspronkelijk aanwezige podzolbodem is opgenomen in de antropogene bovengrond.

- *In hoeverre is de bodemopbouw intact?*

De vastgestelde bodemopbouw is in overeenstemming met de gegevens van de bodemkaart en is dus intact gebleven sedert de bodemkartering.

- *Is er sprake van één of meerdere begraven bodems?*

De antropogene bovengrond dekt een humus B-horizont af die deel uitmaakte van een oorspronkelijk aanwezige podzolbodem.

4.2 Aanbevelingen

Er worden geen aanbevelingen geformuleerd aangezien er geen archeologische waarden werden aangetroffen in de ondergrond van het projectgebied.

Hoofdstuk 5 Besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Wegens de toekomstige plannen voor een industriebouw worden eventuele archeologische waarden in de ondergrond bedreigd. Daarom werd een archeologische evaluatie van het terrein uitgevoerd door middel van een proefsleuvenonderzoek. Uit de resultaten van het veldwerk bleek dat er zich geen bedreigde archeologische waarden bevinden binnen de grenzen van het projectgebied. Er werden dan ook geen aanbevelingen geformuleerd voor eventueel verder archeologisch onderzoek.

Bij eventuele vrijgave het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- *het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 18 november 2011 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006, 15.5.2009 en 13.12.2011)*
- *en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009, 1 april 2011 en 10 juni 2011*

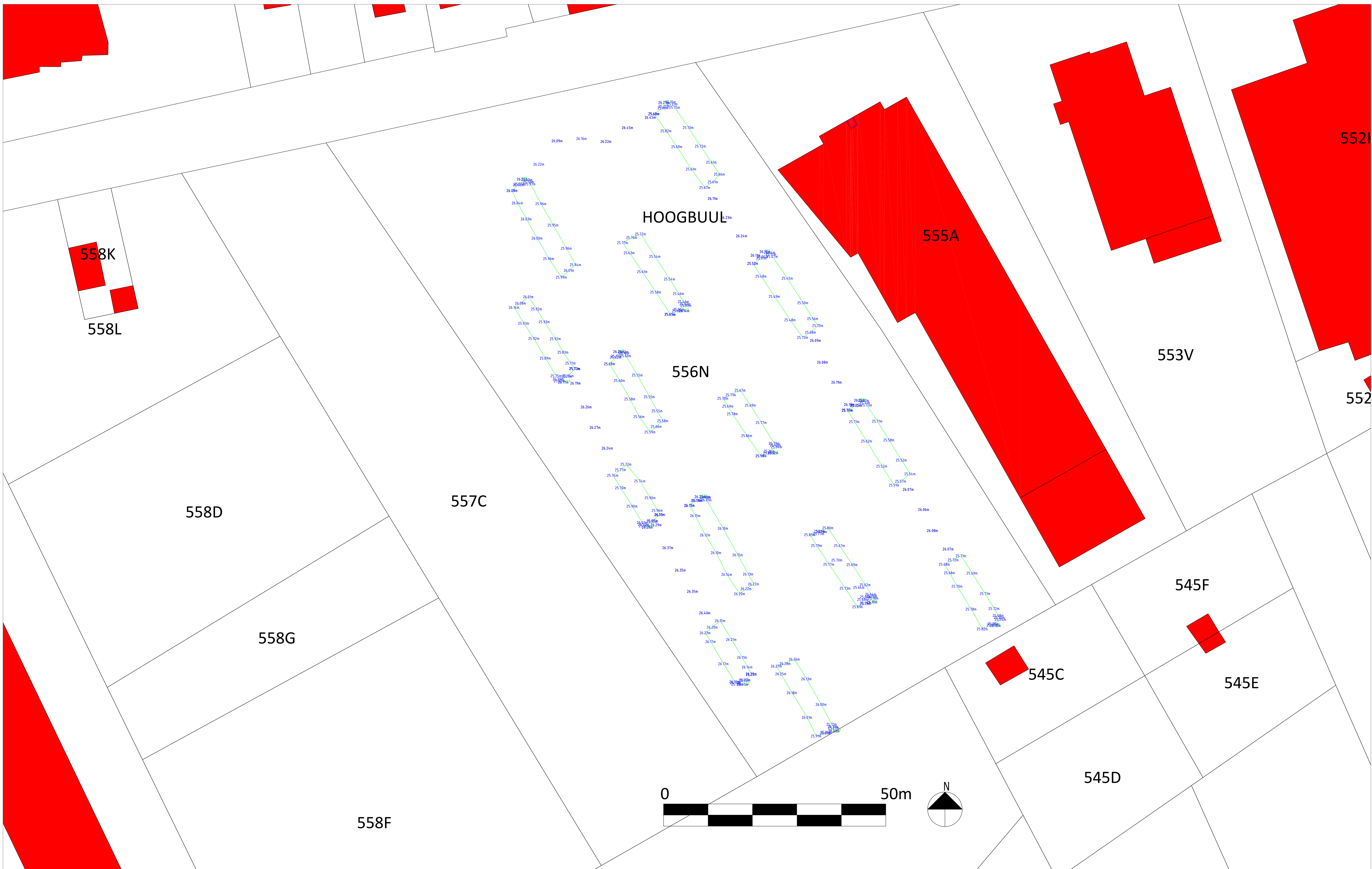
van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

Bibliografie

DERIEUW M., REYNS N. & BRUGGEMAN J. 2011: *Archeologische opgraving Olen-Industrielaan 24*, Rapporten All-Archeo.

REYNS N. & BRUGGEMAN J. 2010: *Archeologisch vooronderzoek Olen-Industrielaan 17*, Rapporten All-Archeo.

VAN DE VELDE E., DEVILLE T. & HOUBRECHTS S. 2011: *Lammerdries, gemeente Olen. Archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven*, Condor Rapporten 31.

2015-129-Fotoinventaris		
Fotonr.	Proefsleuf	Aard
DSC_0212	1	Overzicht
DSC_0213	2	Overzicht
DSC_0214	3	Overzicht
DSC_0215	4	Overzicht
DSC_0216	5	Overzicht
DSC_0217	6	Overzicht
DSC_0218	7	Overzicht
DSC_0219	8	Overzicht
DSC_0220	9	Overzicht
DSC_0221	1	Bodemprofiel 1
DSC_0222	2	Bodemprofiel 2
DSC_0223	2	Bodemprofiel 2
DSC_0225	7	Bodemprofiel 7
DSC_0226	9	Bodemprofiel 9
DSC_0227	10	Overzicht
DSC_0228	11	Overzicht
DSC_0229	12	Overzicht
DSC_0230	13	Overzicht
DSC_0231	13	Bodemprofiel 13
DSC_0232	14	Overzicht